

העב והצדק

י"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת חוקת תשפ"א

גלויון מס' 19 • שנה א'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

דוקא מצוה זו נקראת על שמו יותר משאר מצוות. וי"ל דהנה בחטא העגל היה משה מוכן למחות את שמו לגמרי כדי להציל את כלל ישראל מכליה כמו"ש (שמות לב לב) מחני נא מספרך אשר כתבת, ולכן כאן משנתקן חטא העגל ע"י מצות פרה אדומה כטעם ר"מ הדרשן לכן דייקא מצוה זו נקראת על שם משה לפרסם את שמו שהוא זה שנתן נפשו על הדבר. וכמו שפרש"י עה"פ שמעון ולוי אחי דינה (בראשית לד כה) לפי שמסרו עצמן עליה נקראו אחיה, וכן פירש"י על הכ' ויהי ביום כלות משה (במדבר א, ז), בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר.

ויקחו אליך פרה אדומה וגו'. וברש"י לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר. ולכאורה הענין צ"ב, וכי בכל התורה כולה לא מצויה מצוה חשובה שיקרא שמו של משה עליה וזוהי מצות פרה אדומה שענינה טומאת מת וכפרת עון העגל. וי"ל דהנה באמת היה נראה כי שכרו של משה רעיא מהימנא מקופח כביכול, שכן הוא היה השליח הראשון שקירב את ישראל לעבודת ד' ואמונתו במצרים, והוציאם לחירות ונתן להם את התורה והוריד להם מן וכו' והיה רועה נאמן כל ימיהם במדבר, ולבסוף לא נטל חלקו בכלום. אהרן כהן גדול נכנס לפני ולפנים ומדליק את המנורה לפני ד', בניו כהנים גדולים ונשיאים, יהושע תלמידו נעשה מנהיג ישראל, ואילו משה עצמו ובניו לא נטלו כלום. אך באמת בזה שנקראת הפרה על שמו נטל שכר כנגד כולם באשר בלא אפר פרה אדומה לא יתכן בנין ביהמ"ק ושום עבודה במקדש, וכל אדם כעס ככהן צריכים לזה כדי לקרב לעבודת הקודש, וכמונו היום שא"א לנו לעלות וליראות וכו' מפני טומאת מתים ואין לנו אפר פרה ליטרה, נמצא שממנה פנה וממנה יסוד לכל התורה כולה, לפיכך נקראת על שמו של משה ושכרו הרבה מאוד.

ולקח הכהן עין ארז ואובב ושני תולעת. ופירש"י ממדבר ר"מ הדרשן ג' מינין הללו כנגד ג' אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה וכו' ואובב נמוך סימן שהגבוה ישפיל עצמו כאובב וכתולעת ויתכפר לו.

לאמור, פי' מה ששאלת בענין אמור אל הכהנים, זו היא תשובתה, חוקה זו היא תהיה סהרתן.

מדרש הובא בילקוט קהלת. ביקש שלמה לעמוד על עסקי פרה אדומה אמור לו כתב יושר דברי אמת, ותמוה מה זו תשובה לענין פרה אדומה. וי"ל עפ"י מה שנתבאר אצלנו לעיל בפ' כי תשא עה"פ (שמות לב טו) והלווחות משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים, ואחז"ל (שבת קד.) כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ כגון נבוב ובוב וכו', פי' שמבחוץ לצד ישראל לא היו נקראים עשרת הדברות ככתבן אלא איפכא, אבל בשפ"ח שם הביא דעת המדרש שהיו נקראים משני עבריהם ביותר אנכי ד' וכו', והיה עפ"י נס, ומדרשים חלוקים הם.

והנה בטעם מצות פרה אדומה אמר רבי משה הדרשן תבוא אמה ותקנה צואת בתה, היינו שמצות פרה אדומה באה לכפר על חטא העגל, והוקשה לשלמה דאם נתקבלה טענת משה שהמליץ על ישראל אחר חטא העגל לפני הקב"ה לי ציוית ולא להם כדאיתא במדרש (שמו"ר מג ה) והובא ברש"י פ' יתרו עה"פ אנכי ד"א, הרי שלא חטאו ישראל בעגל כלל ולמה נצרכו לפרה אדומה, וע"ז השיבו לו דאמנם על מה שאמר הקב"ה במתן תורה שפי' יכול לטעון לי ציוית ולא להם, אבל על מה שנכתב בלווחות אין לו מליצה כיון דמשני עבריהם היו כתובים, ודעת המדרש שהיו כתובים ביותר גם מצד החיצון א"כ היה מכוון לישראל ג"כ ולא רק למשה לבדו נמצא שחטאו בע"ז ולכן הוצרכו לכפרה, וז"ש אמור לו כתב יושר דברי אמת, היינו שהיו כתובים ביותר משני עבריהם וכדעת המדרש. ויש לזה סמך גם בגמ' (ראש השנה כא:) בקש קהלת להיות כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת והוא ע"ד הנ"ל, ביקש קהלת לטעון לי ציוית ולא להם כטענת משה וא"כ מה פשר מצות פרה אדומה הרי לא חטאו ישראל בעגל כלל, וע"ז השיבו לו כתוב יושר דברי אמת כנ"ל.

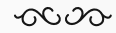
ויקחו אליך פרה אדומה וגו'. ובמדרש לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר. וצ"ב מה חשיבות הוא שנקראת הפרה על שמו. ותו למה

זאת חקת התורה. פירש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה מצוה היא זו ומה טעם יש בה וכו'. ופירשו מונין לשון מאנין היינו אונאת דברים פי' מקניטין. וי"ל בדרך אגדה, מונין לשון מנין, פי' מונין אותן ומזכירין להם כי נחסרו כמה וכמה אלפים שנפלו בחטא העגל ע"י המגפה וחרב בני לוי והשקאת המים, ועי"ז מביאין את ישראל לזכור חטא הקדום הזה, לכך אמרה תורה שלא לגלות טעם מצות פרה שלא להזכיר ענין החטא ההוא.

זאת חקת התורה אשר צוה ד' לאמור. והקשו המפרשים מהו אמור לאמור הא כתיב כבר לאמור. וי"ל דהנה נתבאר דענין פרה אדומה מורה על הפליאה ידיעה ובחירה (עי' ענין זה אריכות בספה"ק בני יששכר לפרשת פרה), וז"ש חז"ל גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, היינו על אף התמיהה דכיון שידעתה ב"ה מכרחת לחטא א"כ אמאי נענש החוטא ע"ז אמאי צריך להביא כפרה לכפר על מעשיו, עכ"ז אין לך רשות להרהר. והנה האלשיך הק' כתב ליישב הקושיא מידיעה ובחירה דאמנם אין ידיעת הקב"ה כביכול מכרחת אדם לחטאו כי אם כשמוציא הדבר באמירה, אבל הידיעה במחשבה לבד אינה מכרחת, וז"ש חז"ל (נדה טז:) ואילו רשע או צדיק לא קאמ"ר. ולפי"ז י"ל דהיינו לאמור פי' זאת החוקה אשר צוה ד', כלומר הא דמוכרח להתקיים אינו אלא כשהוא באמירה, אבל הידיעה במחשבה לבד אינה מכרחת וע"כ צריך להביא כפרה.

זאת חוקת התורה אשר צוה ד' לאמור. הנה המפורשים דקדקו מהו לאמור לאמור תרי זימני דכתיבי כאן. וי"ל עפ"י דברי המדרש רבה כאן ר' יהשע דסנכין בשם ר' לוי, על כל דבר ודבר שאמור הקב"ה למשה היה אמור לו טומאתו וטהרתו, וכיון שהגיע לפרשת אמור אל הכהנים אמר לפניו רבון העולמים אם נטמא במה הוא טהרתו ולא השיבו, נתכרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפרשת פרה אמר הקב"ה למשה אותה אמירה שאמרת ליך אמור אל הכהנים ואמרת לפני רבון העולמים נטמא במה טהרתו ולא השיבותי לך, זו היא טהרתו שנא' ולקחו לטמא וגו' ע"כ. וז"ש שאמור הקב"ה עתה, זאת חוקת התורה אשר צוה ד'

לולי דבריו הקדושים היה נראה לומר דג' מינים כנגד ג' סוגי אנשים שחטאו בעגל, א' עץ ארז אלו בעלי גאווה, ב' אזוב הם המשפילים עצמם כדי לחטוא כמו"ש בספה"ק עה"פ כי הלל רשע על תאות נפשו (תהלים יג) שהרשע המתאוו לעבירה עושה עצמו ענו כהלל מי אני ומה אני אין אני נחשב כלום ומה בכך שאחטא (מובא בספר אור החכמה פרשת בהעלותך וז"ל, כמו שאמר הבעש"ט ז"ל הלצה, כי הלל רשע על תאות נפשו, כי כשבא להם תאוה הם נחשבים כאין כמו הלל שהיה עניו מאד, כי היו הם ענוים ונכנעים לתאוה), ג' ושני תולעת הוא צבע רמז לצבועים שעושים מעשי זמרי ומעמידים פני תם.

והשלך אל תוך שריפת הפרה. צ"ב אמאי נקט לשון והשלך שהוא דרך בזיון, כמו"ש בפ' ויקרא (א טז) והשלך אתה וגו' אל מקום הדשן, וכן בבית המנוגע (שם יד ז) והשליכו אתה אל מחוץ לעיר אל מקום טמא, ובאיכה (ב א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל, אבל הכא הרי הוא חלק מעבודת המצוה הו"ל ונתן אל תוך וכדו'. ואולי י"ל כיון דהוצרך לתתה אל עומק האור כמו שפירש"י בגמ' (יומא מא:) גבי לשון בעי כווד, שתהא כבידה ותפול לתוך עומק האור כדכתיב אל תוך שריפת הפרה עיי"ש, א"כ מה"ט צריך להשלך דהיינו זריקה בכח כדי שתפול לתוך העומק.

ואסף איש טהור וגו' והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת וגו'. פרש"י לשלשה חלקים מתחלקת א' נתן בהר המשחה, וא' מחוץ לעזרה ליטול ממנו בני עיירות, וא' בחיל נתון למשמרת ע"כ. י"ל הכל נרמז בפסוק, והניח מחוץ למחנה זה הר המשחה כדאיתא בספרי (חוקת קנד), במקום טהור היינו סמוך לעזרה, והיתה לעדת בני ישראל למשמרת הוא אותו הנתון בחיל למשמרת עולם.

זאת התורה אדם כי ימות באהל. אמרו חז"ל (ברכות סג:) אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה. ולכאורה צ"ב למה צריך להמית עצמו והרי דרכיה דרכי נועם כתיב. וי"ל הכונה ללמוד עם תלמידים שאינם בני תורה ולהעלותם לאהבת תורה הוא נקרא בחי' מיתה ומסירות נפש, כדרך שמצינו בכונות נפילת אפים ענינה להפיל עצמו במסירות נפש עד בחי' מיתה כדי להעלות נשמות הרשעים, ובחי' זו נקראת מיתה. וז"ש אם הרב דומה למלאך ד' צבאות יבקשו תורה מפיו (מו"ק יז), כלומר שמוסר עצמו ללמוד תורה עם תלמידים ובזה יוצא

מבחי' אדם לבחי' מלאך, וזהו ממית עצמו עליה, ועי"כ זוכה שתורתו מתקיימת.

מים חיים אל כל. כתב בעה"ט ב' במסורה הכא ואידך מכלי אל כלי (ירמיה מח יא). י"ל הרמז למה שדרשו בספרי (קנה) מהכתוב מים חיים אל כלי, מגיד שעשה בה כל הכלים ככלי חרס, וכ"פ הרמב"ם (פ"ו מהל' פרה אדומה ה"ג) דכל הכלים כשרים לקידוש ואף כלי אבנים וגללים וכו' שאינם מקבלים טומאה. וז"פ המסורה מים חיים אל כלי, מכלי אל כלי, כלומר כל כלי וכלי הכל כשרים למי חטאת.

ותמת שם מרים. ברש"י מן הגמ' (מו"ק כה.) למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת. צ"ב למה נסמכה דייןא למצות פרה ומה שייכות זה לזה והלא הרבה עניני כפרה יש בתורה ולמה לא נסמכו אלו למיתת מרים. וי"ל הנה מבוואר בדברי הארז"ל (שער המצוות חוקת) פרה"ה היא המתקת הדין של פ"ר דינין כידוע, דהיינו הטמא יש עליו דינין ח"ו ועי"ה הזאת אפר הפרה מתמתקין הדין ונשפע עליו רחמים. והנה כדבר הזה ממש נעשה עי"ה מיתת צדיקים שכן הצדיק נתפס בעון הדור ועי"ה מתבטלים הדין מעל בני", נמצא דמיתת צדיקים הוקשה למצות פרה מה פרה"ה מכפרת אף מיתת צדיקים מכפרת וממתיקה את הדינים.

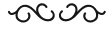

ותמת שם מרים. וברש"י למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת. פירוש הקושיא למה נסמכה שכן פרשת פרה אדומה נאמרה מ' שנה קודם פטירת מרים, ביום הקמת המשכן, ולא היה זה באותו זמן כלל. ותירצו לומר לך מה קרבנות מכפרין וכו'. יש לומר ככוונת דברי חז"ל שמיתת צדיקים מכפרת על הגזירה גם כשאינה סמוכה לה אלא בהפרש שנים רבות, וכדאיתא בספרים פירוש הכתוב כי מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה נא א) ב' פירושים, א' כדי שלא יראה הרעה וב' כדי לכפר על הרעה, ונרמז כאן שאין הכרח שימות הצדיק בזמן קרוב ח"ו אלא מזמן רב רחוק מן הרעה ואעפ"כ הוא מכפר שלא תבוא הרעה.

ולו גוענו בנוע אחינו לפני ה'. צ"ב מהו אמרם לפני ה', וכן טענתם ולמה הבאתם את קהל ד' אל המדבר הזה למות שם וגו', לכאורה הם דברים שאין בהם טעם וכי באמת היו סבורים שבשביל להמית אותם הוציאם ממצרים וכו'. גם

מה שאמרו למות שם אנחנו ובעירנו תמוה, וכי על הבהמות נתנו דעתם עתה והלא היו הם ונשיהם וטפם בסכנת מיתה. וי"ל דהנה אנשי דור המדבר שכבר מתו נענשו עפ"י ה' והיו יודעים שמיתתם היא גזירה מפי ה', ע"כ קבלו עונשם באהבה וידעו שמיתתם כפרתם, אבל אלו התמורו על שהביאו על עצמם מיתה בידים ולא גזירת ה' היא אלא אשמת מנהיגיהם שהתעו אותם במדבר בארץ ציה בלא מים, ומה תועלת יש במיתה כזו אין זה אלא מתחייב בנפשו. וז"ש ולוא גוענו בגוע אחינו לפני ה', כלומר היא היתה מיתה משוכחת דמתו לפני ה' על פי דברו, אבל עתה למה הבאתם את קהל ד' למות שם, פ"ה אתם הבאתם את הקהל בידים למות שם ומיתה זו אין בה כפרה, והראיה דנמות שם אנחנו ובעירנו פ"ה מיתתם דומה למיתת בהמותיהם בצמא, שבודאי אין בה כפרה, ועי"ה התרעמו.

וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בנוע אחינו לפני ה'. מהו לפני ה' מתי זה גועו אחיהם לפני ה', בס' העמק דבר כתב דצמאון שורף את רוח החיוני בפנימית הגוף, ע"כ אמרו שטוב היה שיהיו נשרפים בשריפת הגוף ונעשים אפר לפני ה' כמו ה"רן איש וכמש"כ בפרשת קרח. ונראה להוסיף אולי כונתם על מיתת נדב ואביו המה נשרפו לפני ה' כמו"ש בפ' שמייני ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' זו היא מיתה מעולה. וי"ל רמז בגוע אחינו, בגו"ע עולה בגימ' נד"ב אביהו"א.

לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון. הקשה בס' פני מנחם עה"ת לאדמו"ר מגור צוק"ל למה לא הזכירו גם זיתים ותמרים, עיי"ש מה שתיירץ. ויש לישב בפשיטות, דהנה בספר מגיד תעלומה עמ"ס ברכות (ח"א עמ' תנ"א) דייק עמ"ש במתני' (מד.) אכל ענבים תאנים ורמונים, והוא כסדר הכתוב (דברים ח ה) ארץ חטה וכו' וגפן ותאנה ורמון, אבל במשניות וכן בירושלמי הגירסא אכל תאנים ענבים ורמונים, הקדים תאנה לגפן, וכן בפסוק שלפנינו ג"כ תאנה גפן ורמון ולא כמו הסדר ב' מינים, ולכאורה קראי סתרי אהדי, ותיירץ דלענין אכילת הפרי עצמו תאנה מסעיד יותר מגפן, משא"כ לענין היוצא מן הפרי הנה היין מסעיד יותר וקודם לתאנים, ובמתני' בגמ' איירי באכילת הפרי עצמו לפיכך הקדים ענבים עיי"ש. ולפי"ז מובן היטב דהרי הכתוב הכא איירי ג"כ באכילת הפירות עצמן שכן הקדים תאנה לגפן, ולכן לא הזכיר זיתים ותמרים שכל עיקרם אינו אלא למשקה היוצא מהם היינו שמן ודבש והם לא זאת ביקשו אלא פירות למאכל.

יפוצו מעינותיך חיוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

ספר עטרת צבי

מאת רבינו שר בית הזוהר הרד"ק מהרצ"ה מזידיטשוב וצוק"ל

כולם הרכינו ראש לעומתו וחרדו למוצא פיו, הוא הענק אשר שבילי הנהגתו במים רבים ועקבותיו לא נודעו, והוא אשר יסד ותיכן את דרך חסידות זידיטשוב דרך התורה ועבודה בסוד שיח שרפי קודש בבחינת נהר היוצא מעדן להשקות הגן וממנו יפרד והיה להרבה ראשים, ממנו נקח לעבוד את ד' בכל מעשינו לילות כימים.

הספר עטרת צבי נדפס פעמיים ע"י הרב ר' יוסף הכהן ראפפורט ז"ל שהיה חתן בנו יחידו של רבינו מוה"ר יחיאל מיכל ז"ל (שנפטר בימי עולמיו) דפוס ראשון בשנת תקצ"ד בלבוב ובפעם השניה בשנת תרל"א ג"כ שם, והנה בדפוס ראשון חסרו ונשמטו כמה וכמה מאמרים, מהם כתבים שנדפסו אח"כ בעטרת צבי קונטרס השמות על פר' ויקרא שנדפס כספר בפני עצמו בשנת תר"ט בלבוב, ומהם כתבים שנשארו מפוזרים אחת הנה ואחת הנה ולא באו בדפוס, טעם הדבר כתב המוציא לאור מוה"ר יוסף ראפפורט ז"ל בהקדמת הקונטרס וז"ל יוען כי לא היו הכתבים תחת ידי כי זה היה דרכו בקודש כל איש ממבקשי ד' הבא דלתי ביתו הענק יעניק לו מנופת צוף אמרויותי הטהורים למען אמת יהגה חיכו וטעם מן טעום אף בעת שבתו בביתו ועל ידי כן אחרי הלקח ארון האלקים היו הכתבים מפוזרים אחת הנה ואחת הנה מה מאד שבעתי נדודים לכתת רגלי מעיר לעיר ממדינה למדינה וקור ושלג החורף לא עצרני שרב הקיץ לא עכבני עדי קבצתי על יד לאוגדם במחברת קודש והארתי פני תבל בספריו הק' המה הקדמה ודרך לעץ חיים, פרי

פירוש על ספר הזוה"ק מאת רבינו מהרצ"ה וצוק"ל אשר כידוע היה יחיד בדורותיו בחכמת הקבלה כמו שהעידו עליו רבותינו גדולי ומאורי הדורות, וכלשונו של רבינו בעל הבני יששכר זי"ע: "וידוע לכל אשר עם גדול קדושתו ופרישותו וחסידותו וזכה שנפתחו לו שערי חכמה ובינה והיה יחיד בדורו בחכמת האמת ואת מקורה הערה לפורצה לתכליתה על סדר העבודה, וכמה פעמים כשהיה הדיבור של חיבה מצוי בינינו בהיותי מסתופף בצילו צל הקודש פלפלתי עמו בחכמה וראיתי אשר מן השמים זכה לזה", ושוב כתב בהקדמת הגהותיו לספרו של רבינו סור מרע ועשה טוב: "ומעט הייתי מתלונן בצל קורתו ומצאתי ראיתי אשר לב הרב מבעיית בחכמה הקדושה היא חכמת הקבלה וכמעט לא ראיתי ולא שמעתי בדורנו דוגמתו מי אשר העמיק בחכמה הנפלאה כמוהו. וכן כתב מרן הישמש משה בהסכמות: "איש אלקים ומילין דמטמריין אתגליין ליה ידעתי נאמנה שהיה מלא וגדוש ומלא בחכמה ובינה ודעת בחכמה זו עד להפליא ועם קדושים נאמן שאולי הוא מהשלמות התגלות חבורו דהזוהר הקדוש שעל ידו יית' פורקנא דישראל עכ"ל.

מנעוריו הסתופף בצל הקודש, בצעירותו היה תלמיד מובהק לרבותיו הק' המגיד מקאזניץ והחזוה מלובלין ור' מנחם מענדל מרימנוב זיע"א, כן יצק מים ע"י הרד"ק ר' ברוך ממעזיבזו הר' משה מפשעווארסק ר' משה לייב מסאסוב האוהב ישראל מאפטא והמגיד בעל צמח ד' לצבי מנדבורנא ור' זאב מזבארז זיע"א, ולימים היה רב רבנן ורבן של ישראל אשר כל גדולי דורו ארזי הלבנון אדירי התורה צדיקים ואנשי השם

**לכבוד יומא דהילולא דרבינו הקדוש מהרצ"ה זצוק"ל
נביא כאן מעט מהנהגותינו בעניני תפילה
(מספר מנהגי זירימשוב)**

- א. צוה לברך על תפילין של ראש בקול רם כדי לענות אמן.
- ב. הבעל תפילה יתחיל להתפלל לפני התפלה מן אדון העולם וברכות עד הודו ואומר קדיש דרבנן ולא היתומים.
- ג. בפסוקי דזמרה היה כופל הללו"ה הללו"ה.
- ד. אחר עלינו של שחרית לא אמרו קדיש יתום רק במנחה ובמעריב.
- ה. בסיום חזרת הש"ץ בסיום המברך את עמו ישראל בשלום אמר הש"ץ 'אמן' אחר ברכת עצמו ולא אמר יהי לרצון רק בתפלת לחש.
- ו. קודם שעקר רגליו אמר בלחש הפסוק ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימים (דניאל יב ג).
- ז. ביום א' וביום ו' לא אמר תחנון וכן לא אמר תחנון מר"ח אדר א' עד כ' סיון. [ומנין הימים שהיה אומר תחנון הם ק"ל ימים והסימן סליחת העין גימ' ק"ל עה"כ].
- ח. נפילת אפים תמיד על זרוע שמאל.
- ט. בתפלת מנחה לא אמרו תחנון.
- י. היה נזהר שלא להשאיר התפילין מגולים אלא להכניסם מיד לנרתיק.

המושך מעמ' קודם

קדש הלולים, בית ישראל, עטרת צבי, אמנם שנים האחרונים עוד לא באו בשלימותם כי רבים אשר בידם כתבי קודש שמו בכליהם וגם כחשו בל אשא את שמותם עתה לפרסם קלונם ורבים אשר לא ידעתי לחפש אחריהם ביגיעה רבה וזיעת אף אספתי כעמיר גורנה מאמרי בית ישראל ופירושו הזה"ק וכו' ע"כ, שוב הדפיסו המו"ל הנ"ל שנית במהדורה מתוקנת בשנת תרל"א ושם כבר נוספו בסוף הספר הגהות והוספות מכ"ק של רבינו המחבר וגם תיקוני טעויות, והגם שדפוס השני משובח ועולה באיכותו על דפוס אף עדיין לא בא לכלל דבר השלם, ומה גם שגוף הספר הק' הלז עוסק בענינים עמוקים ורבינו לשון קצרה נקט ע"כ על אף גודל חשיבותו ויקרו בפי כל אבל עדיין הוא כספר החתום ולא רבים יאותו לאורו.

ובכן בשנות תשס"ט י"ל לראשונה ע"י מכון בני שלשים ספר עטרת צבי ב"כ במהדורה חדשה ומאירת עינים, במהדורה זו נאספו כל המאמרים המפוזרים והוגהו בהגהה מדויקת ונסדרו על מקומם דבר דבור על אופנו ועל מקומו, ות"ל זכינו לקבל עוד מאמרים חדשים גם ישנים נוספים מכתב יד קדשו אשר עדיין לא ראו אור הדפוס. עוד מעלה יתירה במהדורה זו הם הגהותיו זקה"ק מרן מהרצ"ה א"ר מדינוב זצוקלה"ה בעל בני יששכר שכתב על שולי גליון ספר עטרת צבי שלמד בו. על כל הנ"ל נלווה "הגהות הצבי והצדק" מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הכולל הערות וביאורים בדברי רבינו ומקורות דבריו הקדושים. הספר נדפס מאז בכמה וכמה פעמים ות"ל אשר נתקבל באהדה רבה את בקרב אחב"י שוחרי תורה וחסידות ופנימיות התורה. והנה אין בית המדרש בלא חידוש ואכן בבואנו להדפיס שוב את הספר הלז נתגלגל ובא לידינו הגהות מאת הרה"ק בעל בני שלשים מקאסאן זצ"ל אשר ככתבם עלי גליון בספר עטרת צבי, ובו הערות והשלמות על דברי זקינו רבינו זצוק"ל, הגהות אלו הוספנו בשולי הספר, כמו"כ נוספו עוד תיקונים והוספות שנצטברו במשך השנים ועתה באו אל מקומם, ובכן נחזיק טובה לידידנו וידיד כל בית ישראל העסקן הנודע עומד לנס עמו הרבני הנגיד מו"ה הרב אליעזר קעסטנבוים שליט"א רב ונשיא דקהילה קדושה והכוללים דמושק אליעזר בעיר ברוקלין יצ"ו אשר זכה זה מכבר בהוצאת כמה וכמה מספרי רבותינו ובתוכם ספרנו הלז, ולפי שמסר נפשו עליה ונקראת על שמו ספר עטרת צבי - **מהדורת דמושק אליעזר**, ימלא ד' כל משאלות לבו לטובה וירוהו נחת מכל צאצאיו היקרים ד' עליהם יחי ומתוך בריות גופא, אכ"ר.

זאת חקת התורה. במדרש הדא הוא דכתיב אמרות ה' אמרות טהורות. על פי דברי המאור ושמש על דברי המדרש רמז שכל הפרות בטלות ושלק קיימות כו', כי בזמן שאין לנו טהרת מי חטאת התורה מטהרת כמו שנאמר זאת תורת העולה, וזה שאמר פרת משה קיימת לעולם דהיינו טהרת משה זה הוא תורת משה והוקשה להמדרש כל הדיוקים בפסוק זאת חקת התורה עיי"ש. ועל זה בא כמתרג' כי הפסוק משמיע לנו הטהרה בזמן שאין לנו מי חטאת וזה הוא אמרות ה' תורת ה' מטהרת אמרות טהורות על ידי שלומד בתורה האיש יכול לטהר את עצמו (שארית יעקב)

פן בחרב אצא לקראתך. שמעתי בשם כבוד זקני רבי צבי הקדוש זצ"ל שמנהגו היה שלא אמר בשבת פרשת בלק תורה על השלחן, ובסוף ימיו כאשר חיים לן ולכלל ישראל שבק נודע הטעם, לפי שנפטר ב"א תמוז שנתקצ"א יום ההוא חל ברוב שנים בפרשת בלק, כמו שלא נמצא שום חדוש על פרשת ויקהל בספר הקדוש נועם אלימלך לפי שרבינו אלימלך זצוק"ל נפטר בכ"א אדר שהוא ברוב שנים הפשוטות בפרשת ויקהל, ופ"א כשהיו חקת ובלק מחוברים שבת שם הרב הקדוש מהר"א זצ"ל מדזיקוב בן לאותו צדיק רבינו הקדוש מהר"ה זצוק"ל מראפשיטץ ובליל ש"ק בהיותם יושבים על השלחן אמר זקני רבינו הנ"ל להק"ה הנ"ל שיאמר תורה, והשיב איני יודע באיזו פרשה קורין בשבת זה, כי כן היה דרכו בקדש ע"פ אשר קבל מאביו הקדוש זצ"ל לדבר בלשון חכמה, וביום ש"ק בסעודה אמר לו זקני הלא קרא מעלתו היום שמו"ת ויודע באיזו פרשה קורין יאמר נא תורה, והשיב תורה איני יכול לאמר אבל קושיא אחת קשה לי על מה שפירש"י ז"ל על פן בחרב אצא לקראתך ז"ל, אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצטק וישמע קולנו, ואני אצא אליכם במה שהורישני אבי ועל חרבך תחיה עכ"ל רש"י, וקשה הלא זה לא נאמר אלא כשאין עושין רצונו של מקום כנאמר והיה כאשר תריד כפירש"י ז"ל בפ' תולדות, וכאן לא מצינו שפגמו ישראל שתהיה שליטה ח"ו לחברו של עשו, והשיב לו רבינו זקני באורך גדול, ותוכן דבריו הקדושים דבגמ' ר"ה ז"ל דרשו ב' שמות הו"ה הקדומים ל"ג מדות הרחמים המתחילים מאל אני הוא ה' קודם שיחטא האדם ואני הוא ה' לאחר שיחטא האדם, והקשה הרא"ש ז"ל קודם שיחטא האדם מה צריך לרחמים, ותיריך דאע"פ שגלוי יודע לפניו דעתיד לחטוא ואע"פ מרחם עליו ע"כ דברי הרא"ש ז"ל, והתירוץ דחוק קצת, וזקני תירץ בתירוץ מספיק ע"פ המבואר בחובת הלכות בשער עבודת האלקים פ"ד במדרגה הט' ז"ל, ואמר קצת החסידים לתלמידיו אילו לא ה' לכם עונות הייתי מפחד עליכם ממה שהוא גדול מן העונות, אמרו לו מהו גדול מן העונות אמר הגהות והגאון כמ"ש תועבת ה' כל גבה לב עכ"ל, כי כן דרך מי שאינו חוטא להתגאות, א"כ שפיר מתורצת קושיית הרא"ש ז"ל, דקודם שיחטא האדם גם כן צריך לרחמים על הגאון שהיה יותר מן החטא והבן ענין עמוק הזה. וממילא שפיר מדויק ברש"י ז"ל אתם מתגאים דייקא בקול הוא יותר מן החטא ואני אצא אליכם במה שהורישני אבי. (בני שלשים)

על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה. במסורה יאמר ג', הכא ואידך על כן יאמר כנמרד גבור ציד (בראשית יח), ולציון יאמר איש ואיש ילד בה (תהלים פז ד). אפשר לפרש על כן יאמר בספר פ"י מיד כשאיש הישראלי פותח הספר לומר או ללמוד איזה דבר לרצון הבו"ה מיד יש לו מלחמות

ה' שצריך לעמוד במלחמה העומדת כנגדו, ומפרש במסורה מאין זה בא המלחמה, וזהו אמרו על כן יאמר כנמרד גבור ציד, היינו היצה"ר אשר בשם נמרד יכולה הוא העומד לנגדו לערוך אתו מלחמה, אמנם הבא לטהר מסייעין אותו וסוף סוף יגבור את היצה"ר, וזהו את והב בסופה כדדרשו בגמרא (קדושין ל' ע"ב) אהבה בסופה, ולציון פ"י אותם המציינים עצמם בתורה ועבודה, ודרשו כן בגמרא (ברכות ה' ע"א) אוהב ה' שערי ציון שערים המציינים בהלכה, להם יאמר איש ואיש ילד בה שהם מולידים את עצמם, וע"ד מש"כ בספה"ק נועם מגדים (פר"ח נח) בתחלת הפרשה עיי"ש, והנצרך לעניינו ז"ל, אמרם ז"ל בילקוט בחקותי ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמכם עיי"ש, וטעם הדבר ע"פ אמרם ז"ל כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו מטעם שהוא הכניס בתוכו עיקר החיות תורה ומצות כו', ולפי"ז כמו כן הלומד תורה לעצמו ומשמרה ה"ז מוליד את עצמו כו' עכ"ל וזהו איש ואיש ילד בה יולד את עצמו כו' וק"ל. (אור מלא)

פרקי אבות

פי הארץ פי הבאר פי האתון (פ"ה מט"ו). ראיתי בספר בשם זקני הרב הקדוש מהרצ"ה מזידיטשוב זל"ה שנרמז בג' סדרות כסדרן מה שמוזבא במגן אברהם סי' צ"ח בשם ספר הגן סגולה לבטל המחשבה זרה בעת התפילה שיאמר פי פי פי, וצריך טעם למה נרמז בזה הדרך ולמה לא מצא רמז בפסוק על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו על פי ה' ביד משה שג' פי בפסוק אחד.

ואמרת בדרך אפשר ע"פ משנת עקביא הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה, ודקדקו המפרשים הלשון לידי עבירה ואפשר שהמחשבה נקרא ידי עבירה, והמסתכל בג' דברים ניצל ממחשבה רעה וזרה, והג' דברים המה מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ונלמד מפסוק וזכר את בוראך, כדאיתא במד"ר (קה"ר יב א) תנינן עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים, מאין באת, מטפה סרוחה. ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה. ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. רבי יהושע בן לוי טענן אמר, שלשת דרש עקביא מתוך תבה אחת, בורך, בארך, בוראך. וזו לחה סרוחה. בארך, זו רמה ותולעה, בוראך, זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאתה עתיד לתן לפניו דין וחשבון. לכך נאמר וזכר את בוראך בימי בחורתיך, ע"כ. וזהו פי הארץ הקבר, פי הבאר שנבראת ממקורה טפה סרוחה, פי האתון משם נלמד כמה גדול יום התוכחה ויום הדין כמבואר במדרש (ב"ר צג י) אם בלעם לא היה יכול לעמוד בתוכחתו של אתונו, כשיבא הקבטה ויזכיר כל אחד ואחד לפי מה שהוא שנאמר אויביך ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה, עיין מדרש רבה ויגש. (שמועה טובה)

יתן הוא ויתנו אחרים חסיד (פ"ה מט"ז). צריך ביאור מה חסידות בזה שמסכים שיתנו אחרים, יש לומר הכונה יתן הוא לאחרים כל כך בשפע עד שיהיה להם גם לעצמם וגם ליתן לאחרים וזו ודאי חסידות היא. עוד יש לומר שמזדרז ונותן לפני אחרים, ובנשיאים איתא שנתעכבו מליתן עד שיתנו אחרים אף על פי שכונתם היתה לטובה נחשב להם כעצלות כמ"ש רש"י בפרשת פקודי, וזריות חסידות היא. עוד יש לומר הכונה שנתיתו היא באופן כזה שגורם לאחרים שיתנו גם הם כגון שנותן בעין טובה ובדרך כבוד. (תפוחי חיים)

רבינו צבי הירש מזידיטשוב זע"א בעל "עטרת צבי"

השבוע ביום י"א תמוז חל יומא דהילולא רבה של רבינו הק' שר בית הזוהר רבי צבי הירש מזידיטשוב זע"א.

להלן כמה סיפורים ועובדות קודש אשר סיפר כ"ק מרן רבינו בעל האור מלא זע"א ה"ד מזקינא הרה"ק בעל עטרת צבי זצוק"ל

אספר לכם מעשה מזקינא הרה"ק בעל עטרת צבי זצוק"ל

מזידיטשוב זע"א, פעם בערב שבת אחר הצהריים בא לבית זקננו איש אחד בבהלה שהוא מוכרח לראות את זקניו, אמרו לו המשמשים הלא נעת בערב שבת אחה"צ אי אפשר לבוא לפניו, והוא באחת כי לגודל נחיצות הענין מוכרח הוא לראות את רבינו, עד שאמרו לו שינסה ע"י הרבנית אולי תוכל היא להשתדל עבורו וכן עשה, הפיל תחנוניו אליה והבטיח לשלם כל מחיר שיתבקש, הרבנית השיבה ג"כ הלא בשעה זו אין אפשרות להכנס, אך הוא לא הרפה ממנה עד שהרבנית אמרה נענתה ואמרה אם הנך מוכן לסלק כל כך נקמת אנסה, והוא אכן הסכים, הלכה הרבנית ונקשה על דלת חדרו של רבינו פעם ושתים ושלוש ללא הואיל, עד שאחר כמה וכמה נקישות פתח זקניו את הדלת ושואל נוא מה הנך רוצה לעת כזו, השיבה הרבנית עוד היום רד וזמן הדלקת הנרות ממשמש ובא והפמוטות של שבת ממושכנים בחוב ואין לי במה לפדותם ולהדליק בהם, אמר זקניו ומה אוכל לעשות בשעה מאוחרת כזאת, אמרה הרבנית הנה הופיע כאן יהודי שמזמן לפדותם ובתנאי שיוכל לבוא לפניך, הסכים רבינו זקניו. האיש בא לפניו ושפך את לבו היות שבנו וחתנו גם יחד אמורים להתייצב בלשכת הגיוס מחר בבוקר יום השבת קודש, בקשתו שרבינו יבטיח לו שיצאו לחפשי, זקניו האזין לדבריו והשיב לא אלך מחר לביהמ"ד להתפלל עד ששניהם ישוחררו. לאחר ביום השבת בבוקר והנה זקניו בושש לבא לביהמ"ד בזמן הקבוע, לאחר שעה ארוכה נכנס לביהמ"ד והתחיל להתפלל במרוצה, הציבור לא הבין פשר דבר, בקריאת התורה כיבד בעליה לאותו אורח, בדרכו אל הבימה לעלות אמר לו זקנינו, מזל טוב זיי זענין שוין פרייא [הם כבר משוחררים].

אגרת מרבינו להרב הגאון"ק רבינו נפתלי צבי מראפשיטץ זצוק"ל

מכתב זה שלח רבינו להרה"ק מראפשיטץ בעת שנפל למשכב בחולי כבד מאוד וכפסע היה בינו ובין החיים, אנשי שלומנו שלחו אל צדיקי הדור להעתיק לרפואתו, אחר שחזר לאיתנו אמר שהרגיש בנפשו אשר שלשה צדיקי הדור נכנסו בעובי הקורה והתפללו עבורו עד שנפתחו שערי רחמים ופדאוהו ממות לחיים ה"ה הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפא והרה"ק בעל ישמח משה והרה"ק מראפשיטץ (המכתב נדפס בקונטרס אגרות קודש שיצא לאור ע"י "מכון בני שלשים", אגרת יב)

ב"ה יום ד' כ' למנח"ג ז"ה השע"ר לה' צדיקים לפ"ק.

שלום שלום שלום לכבוד אהובי ידידי הרב הצדיק הקדוש אבירי הרועים מופלא שסננהדרין החכם איש אלקים קדוש ישראל כבוד מורינו ורבינו רבשכב"ה מו"ה נפתלי צבי איש חי רב פעלים יאריך ה' אלקי ישראל ימיו ושנותיו וישלח לו במהרה רפואה שלימה ברמ"ח אבריו וס"ה גידיו. ויזהר להרמת קרן ישראל כלבו ונפשו הקדוש מקדושים. ויראו עינינו וישמח לבנו אשר יתגדל ויתקדש שמו של מלך מלכי המלכים על ידו ויראו שונאיו ויבושו ועבדו ישמח באלקי ישראל אמן.

ידידי נפשי חי רוחי ופארי נשמת כל חי. יום אתמול קבלתי מכתב בניו הנעימים עבדי אלקי יעקב גודל היסורין אשר ממש חלתה נפשי ואשר לא סר חליי עוד וממש נתבטלו חושי וכו'. והנה ידידי בהשם אלקי יעקב אשר עור לי ורפא אותי להחלימיני ולהקימיני ת"ל ב"ה וב"ש על ידי תפלת אדוני ושועתי וצעתו אשר התפלל עלי במסירת נפשו להשם ונכנס בעובי הקורה עבורי השפל אשר אמרתי או בחלי לא אראה עוד מה בארץ החיים והייתי בקרבי יאוש ואין מקוה. והנה עד כה עזרני ב"ה וב"ש וזכיתי עוד בקומי מחליי להשתעשע בזיו הדר יקר זוהר בביתו הקדוש באדרי דבי משכנא לחסות בצל כנפי אדוני לשמחתי ושמחתי באור פני מלך חיים בסעודת הודאת ברכות רוממות אל וגודל חסדו ואמתו אשר עשה אדוני ידידי עמדי. אלה אזכרה ואשפכר עלי נפשי, ומובטחי לילדי אשר עד כה יעשה לי אלקים כה יסירי אשר יחזור אדוני וישוב לאיתנו במהרה ואזכה עוד לשעשע ולקבל פני פניו בשמחה בשובה ונחת יושע בקרבו. מובטחי מובטחי מובטחי מקוה ישראל ה', מקוה אני ומצפה ומובטח בה' האורה צדיקים וקרוב לקוראי ולכל אשר יקראוהו באמת אשר ישמע לקול שועת חסידים הנכאים וכואבים בכאבי יסורי אדוני נפש כל חמדת ישראל רעיא מהימנא שלנו. אל יפול לב אדוני כי בודאי ישלח לו השם רפואה לכל שיעור קומתו בפנימיותו וחיצוניותו בכלל ופרט. ידידי המצפה במהרה ישועתי לבא ולהשתעשע בקבלת פניו הקדושים בפנים שוחקות ומסבירות ושלום.

כנפס הק' צבי הירש מזידיטשוב

ושלום לבניו החסידים האמיתיים, ואני כעת אני בשלימות גופי מיום אתמול בבא האגרת לידי לדרוש שלומם ולפרט לכל אחד אהבה ושלום, אמנם בדרך כלל ופרט וכלל בתפלה קצרה אשר התפלל משה רבינו ע"ה על אחותו כן יקובל תפלתו וחסדו בקרבו, ולכל בית אדוני שלום ואהבה וברכה. ואל תעצבו וחלילה להראות עצבות לפני המקום ולפני אביהם הצדיק, שמחו בה' ובטחו בה' מן הסתם יהיה הכל על נכון דער פאטיר דער טאטע דער גוסט צדיק וועט גיוונד אין שטארק זיין אין זאגט גאר גוט קינדל'ך ושלום הנ"ל.

האהל על ציון רבינו מזידיטשוב.
נוסח המצבה:

פ"נ הרב רבינו הגדול החסיד העניי איש אלקים קדוש בוצינא דנהורא קדישא אוהב ישראל בלב ונפש רבינו **צבי הירש** זצוק"לה בהרבי החכם המופלא המשכיל ע"ד טוב כבוד מ"ו יצחק אייזיק זצ"ל נפטר יום רביעי י"א תמוז שנת תקצ"א תנצב"ה

עוד סיפר רבינו ששמע מעשה פלא אשר העטרת צבי היה פעם על ש"ק בימי הקיץ בעיר רוזדול והתאכסן שם בדירה שהייתה בקומה שנייה, בימות הקיץ החמים בלבד היו משאירים את דלת המרפסת פתוחה כדי להכניס אויר לדירה, מעקה המרפסת היה פרוץ כי לא היתה בשמוש כלל, באותה שבת בבוקר השכם, הלכו שני חסידים למקוה וברדכם עברו סמוך לבית שהתאכסן בו הרה"ק, והנה מתגלה לעיניהם מראה מבחיל, הרה"ק מטייל לו אחוז בשרעפי מן הדירה למרפסת ומן המרפסת יוצא וממשיך בלי משים לטייל באויר השמים כמטייל על הארץ וחוזר לפנים הדירה הלך ושוב כמה פעמים, האנשים עמדו על מקומם מבוהלים בלא לדעת מה לעשות לעת כזאת, הם פחדו וחששו שמא יעברו ברחוב אנשים זרים שיקימו רעש למראה הנורא הזה ובכך יפריעו את הרה"ק מדביקותו ויפול ארצה ח"ו, על כו' מיד למעלה ונכנסו בלאט ובהשקט לדירה וכאשר נכנס הרה"ק תפוס בריעיוני מן המרפסת לחדר, תפסו בו בחזקה, ובזה התעורר הרה"ק מדביקותו, הוא שאלם לפשר הדבר והם ספרו בהתנצלות כי היו מוכרחים לעשות כן ולהצילו מן הסכנה ככל אשר ראו עיניהם, הרה"ק הכיר להם טובה על זאת ומאותו יום הלאה הקפיד שלא להתאכסן יותר בקומה עליונה.

פעם אחת בליל ש"ק מיהר הרה"ק מאד בתפילת קבלת שבת שלא כהרגלו, ותיכף בתום התפילה החזיר פניו אל הקהל אמר שבתא טבא ובלא שום הפסקה הלך אל השולחן והתחיל לומר שלום עליכם וכו' (כרגיל היתה הפסקה בין התפילה ועריכת השולחן שעות אחדות), הדבר היה לפלא בעיני הצבור וכמובן שלא הלכו לביתם כי אם נשארו בביהמ"ד